

Rosanna Ley

POMARANČOVÝ SAD

metafora

metafora®

Rosanna Ley

POMARANČOVÝ
SAD

Rosanna Ley

POMARANČOVÝ SAD

Vydala GRADA Slovakia s.r.o. pod značkou Metafora
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 468. publikáciu.

Z anglického originálu *The Orange Grove*, vydaného vydavateľstvom Quercus Editions Ltd.
v roku 2021, do slovenčiny preložila Anna Chelemendíková.
Jazyková redakcia Anetta Letková
Návrh obálky, grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Lucia Baťová

Vydanie 1., 2026
Počet strán 416
Tlač TBB, a.s.

Copyright © 2021 Rosanna Ley
Slovak edition © Grada Slovakia s.r.o., 2026
Translation © Anna Chelemendíková, 2026
Credit © Drunaa / Trevillion Images, satura_/stock.adobe, magnific.com

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

*Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reprodukováná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané. Automatizovaná analýza textu alebo údajov v zmysle článku 4 smernice 2019/790/EÚ a používanie tejto knihy na školenie AI sú **bez súhlasu držiteľa práv zakázané.***

ISBN 978-80-8305-444-8 (ePub)
ISBN 978-80-8305-443-1 (pdf)
ISBN 978-80-8305-442-4 (print)

S láskou venované Ane a Jamesovi.

1. KAPITOLA

Holly

Západný Dorset, február 2018

Holly listovala pokrčenými flakatými stranami matkinho starého receptára a tam ho našla. Vykúkal zo zažltnutej obálky. Akoby niekto (jej mama?) napoly chcel, aby recept zostal tajomstvom, a napoly dúfal, že ho niekto objaví.

Opatrne vybrala krehký hárok papiera a bruškami prstov vyhladila jeho záhyby. Pôvodný recept bol napísaný po španielsky; pár slov rozoznala. Pod ním boli prísady aj postup prepísané oveľa čitateľnejšie, po anglicky, všetko rukopisom, ktorý nepoznala.

Koláč zo sevillských pomarančov a mandlí, prečítala. Na zvláštnu príležitosť.

Nuž, ak toto nebola zvláštna príležitosť (deň, keď oznámi svoju veľkú novinu, deň, keď rodičom povie, čo plánuje urobiť, na čom posledných osemnásť mesiacov pracovala bez toho, aby čo i len tušili, čo sa deje), potom už nevedela, čo by ňou malo byť.

Holly si prečítala anglickú verziu receptu. *Najprv dôkladne vydrhneme sevillské pomaranče a nakrájame ich nahrubo.* Pozrela sa

na ne. Ležali v mise na kuchynskej linke a v mdlom februárovom popoludňajšom svetle žiarili ako oranžové lampášiky. Neboli práve najkrajšie; boli neforemné, drsné a hrčovité. Lenže tá farba... Taká sýta a jasná. Keď v obchode na farme kúsok za Bridportom prvý raz zazrela debničku horkých sevillaských pomarančov, učarovali jej.

Teraz si jeden vybrala a privoňala k jeho hrubej šupke. *Ach*. Sevillaské pomaranče boli priveľmi horké na to, aby sa jedli čerstvé, ich chuť bola ostrá a kyslá, pripomínajúca citrón. Lenže ich vôňa bola stelesnením prísľubu opojného leta. *Takže možno...* Holly sa pustila do drhnutia.

Matkin starý španielsky recept objavila už ako tínedžerka. Iné dievčatá trávili sobotné popoludnia v meste na káve s kamarátkami, kupovali si mejkap, klebetili o tom, ktorý chlapec sa im páči alebo aký film dávajú v miestnom kine. Holly piekla: koláče s ovocím či mrveničkou, celé plechy brownies. Zastávala názor, že sotva existuje niečo uspokojivejšie než plech s koláčom čerstvo vytiahnutý z rúry.

Pravdaže, bola trochu nezvyčajná tínedžerka. Usmiala sa pre seba. Prehrabávať sa v matkiných receptároch bola jej predstava divokej zábavy.

Takmer neochotne položila vydrhnuté pomaranče na dosku. Jeden z nich rozkrojila. Horká šťava vystrekla a uvoľnila ešte viac sviežej citrusovej vône.

Holly tento recept našla, preštudovala si ho a fascinoval ju, no ten koláč nikdy neupiekla. Po tom, ako jej mama zareagovala na jej návrh, že ho urobí, sa na to nikdy neodvážila.

Voňavé kúsky pomaranča s hrubou šupkou zhrnula dokopy a chrbtom ruky ich odsunula na kraj dosky. Ich šťava na jej koži pôsobila sťahujúco. Chápala, prečo mali sevillaské pomaranče toľko využití, mnohé z nich liečivé. Ich vôňa aj chuť po uvarení boli komplexné a prenikavé.

A potom tu bola marmeláda. Holly ju z nich varila už roky. Sevillské pomaranče sa považovali za najlepšie na svete na marmeládu, pretože vysoký prirodzený obsah pektínu jej pomáhal správne stuhnúť. A Holly sa veru na jej marmelády nikdy nikto nesažoval. Varenie a pečenie boli činnosti, ku ktorým sa utiekala, keď bola unavená alebo nervózna. Príprava marmelády ju nikdy nevyčerpávala, naopak, vždy ju vzpružila.

Živo si pamätala samu seba ako štrnásťročnú, ako máva receptom na koláč zo sevillských pomarančov a mandlí pred mamou, celá nadšená z tej predstavy. „Môžem ho upiecť, mami?“ prosíkala.

„Čože?“ Mama uprene civela na papier, takmer jej ho vytrhla z ruky. „Nie,“ odsekla.

Nikdy predtým nepovedala žiadnemu koláču *nie*. Holly sa zamračila. „Prečo?“

Mama zaváhala. „Tvoj otec ho nemá rád. Nie je to veľmi dobrý recept.“

„Lenže...“

„A nemáme sevillské pomaranče.“

„Mohla by som...“

„Nie, Holly.“

Už ako štrnásťročná vedela, že mama protestuje až príliš. Čo bolo teda na tom starom recepte také zvláštne? O čo išlo? Matkinho odmietnutie mu len pridalo na pôvabe. Odkiaľ sa vlastne vzal? Prečo si ho mama nechala? A prečo bol zakázaný? Pokiaľ vedela, jej mama nemala nijakých španielskych priateľov. Kto jej ho teda napísal, najprv po španielsky a potom po anglicky? Holly bola odhodlaná zistiť viac.

Nebola však hlúpa. Počkala niekoľko dní, kým sa mamy opýtala na Španielsko.

„Samozrejme, že som bola v Španielsku,“ odvetila mama až príliš ľahostajne. „Bola som tam s tvojím otcom.“

Takže vtedy jej niekto dal recept na tento koláč zo sevillaských pomarančov a mandlí? Holly usúdila, že bude rozumnejšie nepýtať sa.

„Kedy ste tam boli?“ vyzvedala.

Mame sa zmenil výraz tváre. „Ach, neviem presne, Holly. Záleží na tom? Niekedy v osemdesiatych rokoch, presný rok si nepamätám.“

Bolo to podozrivé? Holly usúdila, že asi nie. Nikto si predsa nepamätá presný rok, keď niekam išiel na dovolenku. „A kde v Španielsku ste boli?“

Nastala odmlka. „V Seville.“

Zdalo sa to Holly, alebo sa mama naozaj pozrela na kuchynskú policu, do kúta, kde bol jej starý receptár? „Takže...?“

Mama jej však nedala šancu vypytovať sa ďalej. „No tak, Holly,“ povedala. „Dost. Večera je takmer hotová a stôl sa sám neprestie.“ Prepla sa do naháňacieho režimu. Nielenže sa mračila, Holly sa dokonca zdalo, že má v oku slzu. Tým sa to skončilo. Mama nikdy nebola vyslovene prísny rodič, no bola učiteľka a vždy si vedela nastaviť hranice. Nevyjednávala. Táto téma bola celkom určite uzavretá.

Bolo to pred pätnástimi rokmi. Holly momentálne bývala v Brightone, no teraz bola opäť tu, v Dorsete, na jednej z pravidelných víkendových návštev, pretože okrem toho, že chcela vidieť svoju rodinu, chýbala jej aj krajina jej detstva. Našťastie mala stále privilégium piecť v tejto kuchyni.

Holly vložila žiarivo oranžové kúsky pomarančov do malého hrnca a drevenou lyžicou povyberala kôstky. Pridala vodu, hrniec prikryla a zapla plyn. Recept sľuboval, že po tridsiatich minútach budú pomaranče mäkké a tekutina sa odparí. Holly pocítila tiché

vzrušujúce chvenie, ktoré sa u nej zakaždým objavilo pri pečení. Bol to proces tvorenia. Alchýmia. Niečo také v kancelárii v Brighton nikdy nezažívala.

Pozrela sa na recept. Možno práve tento starý, pokrčený papierik bol pred rokmi začiatkom jej sna. Preto sa rozhodla upiecť koláč zo sevillaských pomarančov a mandlí dnes popoludní, kým sú rodičia preč. Tak akosi sa to hodilo.

Stále ju trápilo, že im nepovedala, čo plánuje urobiť, čo už dlho chystala. Lenže stará mama jej to neodporúčala, a keďže jej rodičia žili tu, kde Holly vyrástla, zatiaľ čo ona bývala v Brighton, nebolo až také ťažké udržať veci v tajnosti. Teraz sa však malo všetko zmeniť.

Holly rozbila vajcia a opatrne oddelila bielky od žĺtkov. Bielky dala do misy a vyšľahala ich dotuha. Postupne pridávala jemný kryštálový cukor, zvyšný cukor vyšľahala so žĺtkami, kým zmes nezhustla, a potom pridala voňavú pomarančovú masu a mleté mandle. Už teraz to voňalo fantasticky.

Do zmesi zľahka zapracovala sneh z bielkov, opatrne ju vyliala do vymastenej a papierom vystlanej formy a vrch posypala mandľovými lupienkami. Pozrela sa na hodinky. Koláč bude hotový práve vtedy, keď sa rodičia vrátia spolu so starou mamou na čaj.

A namiesto čaju Holly vybrala z plátennej tašky fľašu šampanského, ktorú priniesla z Brightonu, a vložila ju do chladničky. Bola si istá, že starká by to schválila.

Koláč zo sevillaských pomarančov a mandlí na zvláštnu príležitosť. Zdalo sa jej, že už cíti, ako sa mandle pražia, že už vníma, ako sa cukor spája s pomarančmi a robí koláč dokonale horkosladkým.

Keď sa vrátia, pokúsi sa im vysvetliť, prečo tak zásadne obracia svoj život naruby. Konečne im povie, čo sa jej stalo v Brighton a čo sa rozhodla urobiť.

2. KAPITOLA

Holly

Brighton, pred rokom

Začalo sa to jedného večera po práci. Holly odchádzala z kancelárie neskoro (čo bolo u nej časté) a na jedlo nestihla ani pomyslieť. Cestou domov sa zastavila v supermarkete. Hlavu mala stále plnú práce: spomenula si na e-mail, na ktorý nestihla odpovedať, a v mysli si znova prehrávala telefonát s klientom, ktorý sa ukázal ako poriadne náročný.

Vytiahla z radu nákupný vozík a vošla dovnútra. Supermarket bol vysvietený a rušný. Pretlačila vozík popri novinách a dvoch hádajúcich sa deťoch a v oddelení čerstvej zeleniny si vzala zelený šalát. *Zajtrajší obed*, pomyslela si. Nikdy nemala čas odísť z kancelárie, vždy jedla šalát za pracovným stolom alebo si v mikrovlnke zohriala polievku.

Celkom nechápala, ako jej práca account manažérky v Brightone pohltila celý jej život, ako ovládla každú jej bdelú hodinu (po tom, čo si práca vzala svoje, jej veľa energie nezostávalo). A nech bola Holly akokoľvek vyčerpaná, Russell, jej šéf, nikdy nepôsobil úplne spokojne.

Zamierila k pultu s lahôdkami. Zo západného Dorsetu odišla krátko po dvadsiatke, prilákala ju pestrejšia, bohémskejšia atmosféra Brightonu, kde žil jej priateľ Jack. Ten sa po pár rokoch stal bývalým priateľom (našťastie sa to obišlo bez zlomených srdc) a Holly si tu medzitým našla kamarátov, prácu a dobre zarábala. Vo svojom novom meste bola spokojná, len si nikdy nebola istá, či v ňom zostane navždy.

Zobrala si z regálov zopár drobností, skontrolovala dátumy spotreby a zastala pred pultom s chladenými polievkami. Holly mala rada Brighton. Cez víkendy si vychutnávala potulky po North Laine, stretávala sa s kamarátmi, chodievala do malých barov a nezávislých butikov, objavovala vintage centrum. Páčila sa jej tunajšia hudobná scéna, umelecká spoločnosť, dni otvorených dverí aj festivaly, a tešilo ju, že býva pri mori, ktoré jej pripomínalo detstvo. Momentálne v jej živote nebol nikto výnimočný. No tak či onak, v Brightone si vybudovala dobrý život.

Až na to, že...

Ďalej postávala pred pultom s chladenými polievkami. Ktorú si má kúpiť? Ako môže byť také ťažké rozhodnúť sa? V ústach mala sucho, prehltila a oblizla si pery. Kiežby si nebola nechala fľašu s vodou v aute. Paradajková s červenou paprikou, brokolicová so syrom... taký veľký výber... Bolo čudné, že si nevedela spomenúť, ktorú má najradšej.

Mala pocit, akoby bola omámená, takmer neprítomná, akoby sa časť z nej vznášala nad nákupným vozíkom a sledovala svoje druhé ja tam dolu. A tie svetlá boli také ostré, určite ostrejšie než zvyčajne. Holly sa zhlboka nadýchla. Bude to len tým, že priveľa pracuje. Musí si oddýchnuť a uvoľniť sa. *Utiect'*, pomyslela si.

Pretože niečo nebolo v poriadku. Pracovala dlhé hodiny (zďaleka však nebola sama), zle spávala a bola v strese. Niekedy po

dvadsiatke sa z toho stala norma pre ňu aj pre viacerých jej priateľov. Chodievala do posilňovne, začala s jogou, lenže namiesto toho, aby si pritom oddýchla, mala pocit, že sa iba zúfalo pokúša natlačiť si do života ešte viac vecí. A potom...

Holly sa zatočila hlava – chladené polievky sa jej rozplývali pred očami a znova sa zaostrovali. Prudko zažmurkala. No zrazu, bez varovania, nedokázala myslieť ani dýchať a kdesi vnútri sa jej čosi rýchlo rozbúchalo – možno v srdci, možno v hlave, nevedela. Vedela len to, že v supermarkete nemôže zostať ani o sekundu dlhšie. Musí odísť hneď, s nákupom či bez neho. A vedela aj to, že má strach.

„Myslím si, že ste mali panický záchvat,“ povedal jej praktický lekár, keď na druhý deň prišla do zdravotného strediska.

Panický záchvat... Útok alebo útek. Holly zavrela oči. Spomenula si na ten okamih, na tú silnú potrebu uniknúť.

Počúvala, čo jej doktor hovorí o svojpomoci a terapii. „Skúste sa s tým popasovať,“ poradil jej. „Dýčajte. Postavte sa svojmu strachu. Pripomínajte si, že je to len úzkosť.“

Len úzkosť, pomyslela si. Priznala si, že je vystresovaná, prepracovaná a vyčerpaná. Pozrel sa na ňu pohľadom, ktorý akoby hovoril: *A kto nie je?* Veľmi nápomocné...

Neskôr si na internete vyhľadala slovné spojenie „panický záchvat“ a našla sa v zozname príznakov, ktoré opisovali mnohí ľudia: neschopnosť rozhodnúť sa či myslieť, náhly ochromujúci strach. Lekár naznačil, že možno išlo iba o jednorazovú epizódu, no Holly stále vrtala v hlave otázka, či naozaj chce, aby takto vyzeral jej život.

V ten piatkový večer sa na víkend vrátila do Dorsetu. Bol koniec leta a zelené kopce boli nezvyčajne bledé, vyprahnuté po dlhom

období sucha. Počas jazdy autom cez vyvýšeninu oddeľujúcu Dorchester a Bridport hľadela na známu krajinu: ovce pasúce sa na poliach, kamenné domčeky a drevené stodoly, priezračné modrosivé more trblietajúce sa v diaľke ako mesačný kameň. A prvý raz po veľmi dlhom čase nečakane pocítila pokoj.

Počas víkendu navštívila zopár starých priateľov. Will a Susie stále bývali v dedine kúsok za mestom a živili sa Willovým ume-
ním a sochárstvom a Susiným obchodom s vintage nábytkom, zatiaľ čo Jess stále bývala u rodičov a pracovala v plážovej kaviarni v Burtone. Holly trávila čas aj so svojou rodinou. Všetko bolo tak upokojujúco normálne, že takmer zabudla na to, čo sa stalo pred pár dňami.

Felix, jej otec, stále viedol záhradné centrum, kde strávil väčšinu pracovného života. Miloval pestovanie rastlín zo semien a starostlivosť o ne a Holly tušila, že by bol azda ešte šťastnejší, keby ho nikdy neboli povýšili. Jej mama Ella bola zaneprázdnená ako vždy. Učila na miestnej základnej škole, a keď práve neučila alebo neopravovala úlohy, chodievala na porady alebo sa pripravovala na hodiny (nič nové pod slnkom).

A Hollina stará mama Ingrid... Matka jej otca bola v Hollinom živote odjakživa stelesnením neoblomnej osobnosti, no v poslednom čase akoby trochu zmäkla, zjemnela. A možno bola aj všímavejšia.

„Vyzeráš unavene, moja milá,“ povedala, keď sa Holly usadila v jej staromódnej obývačke vyzdobenej porcelánovými psíkmi, pastierkami a ozdobnými keramickými krčahmi.

Rovnako ako samotná starká, aj jej izba slabo voňala zatuchnutou levanduľou. Poťahy, ktorými stará mama zakryla svoje najlepšie kreslá, chránili látku pred vyblednutím od slnka a malé dečky zase operadlá pred ošúchaním. Steny mali ľadovomodrý náter a na

koberci bol vzor, ktorý Hollin otec nazýval „praženica a ohňostroj“. Napriek tomu bolo na tejto izbe čosi upokojujúce. Celý dom bol ako časová kapsula z päťdesiatych rokov. Holly si uvedomila, že sa jej dýcha o čosi ľahšie.

Nemalo zmysel predstierať, stará mama mala príliš bystré oči. Pocítila úľavu, že môže na chvíľu odložiť ten svoj naučený, rozžiarený úsmev, ktorým všetkých uistovala, že sa má skvele. „Áno, starká,“ odvetila. „Máš pravdu, som unavená.“

Tvár starej mamy, naopak, žiarila. Mala osemdesiatpäť rokov, no napriek všetkým stratám, ktoré ju v živote stretli, jej modré oči zostávali rovnako živé a odhodlané ako kedysi.

„Nepáliš náhodou sviečku na oboch koncoch, moja milá?“ Stará mama naklonila hlavu trochu nabok. Vlasý mala mäkké a biele, no nosila ich ostrihané nakrátko a upravené; nikdy nepatrila k ženám, ktoré sa o seba prestanú starať.

Holly vedela, že jej mama si so starkou za tie roky zažila svoje, no hoci Ingrid stále nebola žena, ktorú by bolo múdre podceňovať, generačný odstup robil svoje a Holly sa pri nej vždy cítila v bezpečí a bezvýhradne milovaná. „Unavuje ma najmä práca,“ priznala. „Je veľmi stresujúca.“

„To nie je dobré.“

„Viem, starká.“

A potom to zo seba rýchlo vysypala: ten nekonečný prúd e-mailov, na ktoré treba odpovedať, ustavičné otázky a požiadavky klientov, napätý pracovný vzťah s kolegyňou, nepoľavujúci tlak, dlhý pracovný čas... O panickom záchvate sa nezmienila, nechcela starkú zbytočne znepokojovať. *No možno práve preto som sa tento víkend rozhodla ísť domov*, pomyslela si Holly.

„Ak je to také zlé, prečo to, preboha, robíš, dievča?“ zamračila sa stará mama. „Prečo nerobíš radšej niečo iné?“

„Neviem.“ Starká to podala tak jednoducho. Lenže Holly potrebovala svoj plat, aby mohla ďalej bývať vo svojom brightonskom byte a udržiavať si životný štýl, ktorý si momentálne užívala. Lenže užívala si ho ešte vôbec? Pravda bola taká, že sa cítila ako na bežiacom páse. „A čo iné by som mohla robiť?“ povedala skôr sama pre seba.

„Otázka znie,“ ozvala sa starká, „čo *chceš* robiť, moja milá?“

Holly na ten rozhovor veľa myslela, keď sa vrátila do Brightonu. Čo *chceš* robiť? Vždy milovala pečenie. Tak veľmi jej chýbalo. Občas ešte piekla v nedeľu popoludní, po návrate z posilňovne a predtým, ako sa musela pustiť do príprav na ďalší pracovný deň. Lenže bol to ukradnutý čas, a to jej kazilo radosť. A ako sa dá užiť pečením koláčov a varením marmelády? Ako by to mohlo byť niečo viac než len koníček?

Čo iné teda mala robiť? Z práce odísť nemohla, aspoň zatiaľ nie. Dokázala by však niečo zmeniť. Pomaly, postupne si začala vytvárať stratégie, ako to zvládať; niektoré našla v internetových diskusiách, ktoré sledovala. Snažila sa byť milá ku kolegyni, ktorá jej robila zo života peklo, nech sa na ňu tá žena akokoľvek mračila. Každých tridsať minút vstala od počítača (hoci len preto, aby išla na toaletu) a pokúšala sa sústrediť vždy na jednu úlohu namiesto toho, aby neustále kontrolovala e-maily. Ráznejšie sa prinútila povedať Russellovi, koľko toho reálne zvládne, a na jej prekvapenie reagoval omnoho lepšie než kedykoľvek predtým, práve keď pôsobila sebaisto a rozhodne.

Raz denne začala meditovať. Obmedzila čas na sociálnych sieťach. A keď sa už cítila trochu silnejšia, začala zuby a prihlásila sa na online kurz, aby si doplnila obchodné vzdelanie. To bol staršej

nápad. „Vždy môžeš porozmýšľať nad nejakou ďalšou kvalifikáciou, Holly,“ povedala jej. „Nad niečím, čo ti pomôže mať veci pod kontrolou.“

Kontrola... Nič z toho nebolo jednoduché. Holly však vedela, že začína vo svojom živote niečo meniť.

V mesiacoch, ktoré nasledovali po ich prvom rozhovore v starkej obývačke na konci leta, si s ňou Holly veľakrát telefonovala. Rozhodla sa zmeniť svoj život, no oveľa dlhšie jej trvalo zistiť, čo presne chce robiť namiesto toho, čo robí teraz.

Vždy keď bola v Dorsete, navštívila starkú a rozoberali rôzne stratégie. Holly cítila, že stará mama si užíva vzrušenie z toho, že je jej dôverníčkou. Vždy si bola istá vlastnými názormi a pevná vo svojich postojoch. Postupne si Holly s jej pomocou začala vytvárať plán. A napokon sa rozhodla, ktorým smerom sa vydá.

„Tvojim rodičom to ale nepovieme,“ poznamenala starká. „Aspoň zatiaľ. Nechceme predsa, aby sa nám do toho miešali a všetko pokazili, však?“ venovala Holly sprisahanecký úsmev.

„Nie, starká. To veru nie.“

Teraz sa však zhodli na tom, že nadišiel čas vyjsť s pravdou von a povedať rodičom všetko. Ako zareagujú? Holly sa to práve chystala zistiť.